

1. fin. C. de cait. D. Adr. tollend. datur non solùm expre-
sè, aut tacitè substitutis, sed etiam illis, qui ex conjectu-
rata mente insituentis in majoratum vocantur, & suc-
cedere debent in majoratu, ac per consequens ex substitutio-
ne extensa. Idque propter verba dict. leg. 45. Tauri, tan-
tisper dissimili verbis dict. leg. ultime, ibi: Que conforme
à la disposition del mayorato, devier succeder en el.
Qua verba non requirunt literam institutionis, neque
figuram, ut requirit d. l. ult. sed respiciunt mentem dispo-
nentis, etiam ex conjecturis elicitar. Ita adnotavit Molina
de primog. lib. 3. cap. 13. num. 43. qui dicit plures
se vidisse hanc sententiam in forensibus controversiis re-
ceptam, Covarruv. lib. 3. variar. cap. 5. num. 5. in fin.
vers. Octave hinc oritur, Pelaez de majoratibus. 2. part.
in initio num. 64. Azevedus in l. 8. num. 28. tit. 7. lib. 5.
recopil. Velazquez de Avendano in dict. leg. 45. Tauri
gloss. 8. num. 9. Paz de tenuta transact. 1. cap. 29. ex n. 19.
qui tamē confundere videtur substitutionem tacitam
cum extensa, inter quas tamē si quoad remedium d. l. 45.
Tauri, nullum sit discrimen versatam tamen maximum
quoad remedium ex leg. fin. Cod. de edit. Div. Adrian.
tollend. ut superius animadvertisimus, Molina de iustis.
transact. 2. tom. 2. disp. 638. num. 2. Atque est proculdu-
bio verissima sententia, quidquid videatur dubitare Ca-
stillo lib. 3. variarum cap. 24. num. 93.

SUMMA DISPUTATIONIS SEXTÆ.

- 1 IN instrumentis delegationum regulariter interve-
nient tres personæ.
- 2 Liberantia, seu mandatum de solvendo authenticum
habet paratam executionem adversus depositarii, vel debitorem ex instrumento publico.
Depositarius concerit executivè ad restituendum
depositum, & quid in Regno Neapolitanico, ib.
- 3 De jure Castelle provisiones expedite adversus The-
saurario, seu Receptores Regiorum reddituum,
paratam executionem habent.
- 4 Cum debitor non est obligatus executivè, mandatum
etiam authenticum non habet executionem para-
tam adversus ipsum.
- 5 Liberantia expedite adversus Oeconomos ab admini-
stratoribus Universitatum habent executionem para-
tam adversus debitores executivè obligatos, se-
cū si non sint executivè obligati.
- 6 An instrumenta mandatorum de solvendo iusta ha-
beant paratam executionem adversus mandantes
male expendi redditus Universitatis, vel Fisci.
- 7 Quæstio resolutur sub distinctione.
Clausula guarentigia quomodo interponatur, ib.
Clausula guarentigia in Regno Neapolitanico questio, ib.
- 8 Controversia Hispanorum, an requiratur in scri-
ptura, vel instrumento publico clausula guaren-
tigia, ut habeat executionem paratam, & qui
crediderint requiri.
- 9 Aliorum sententia negativa verior.
- 10 Ubi requiritur clausula guarentigia liberantia, non
habet executionem paratam contra jubentem ma-
le expendi.
- 11 Quemam sint expense utiles, in quas erogari debet
pecunia publica, remissive, ibid.
- 12 Ubi ex solo publico instrumento agitur executivè, video-
tur agi executivè contra mandantem male ex-
pendi ex liberantia, vel mandato iustis.
- 13 Verius est, non posse agi executivè contra mandantes.
- 14 Ex instrumento non agitur executivè, nisi reus vo-
luntarie se via executiva subiciat.
- 15 In mala administratione potest incurri major, vel
minor culpa.
- 16 Effe bene, vel male administratum, resultat ex
finali redditione rationis.
- 17 Ex instrumento liberationis potest constare mala ad-
ministratio inchoata, sed non perfecta.
- 18 Explicatur textus in §. quod de frumentaria in l. 2.
ff. de administratione rerum ad civit. pertin.
- 19 De jure Castelle quid observetur.
- 20 In Regno Neapolitanico quid servetur in Tribunalis
revisionis scribe rationis.

- 21 In litteris cambii regulariter interveniunt quatuor
personæ.
- 22 Littere cambii non habent paratam executionem con-
tra mandatarium, nisi ab eo acceptentur.
- 23 Littere cambii recognita à scribente, & protestata
habent contra eum paratam executionem.
- 24 Forma protestationis quenam sit, remissive, ib.
Quid servari debeat in executione litterarum cam-
bii contra scribentem, de jure Neapolitanico.
- 25 Scribens litteras cambii non liberatur per carum ac-
ceptationem, sed per solutionem earumdem.
- 26 Littere cambii acceptans est veluti fiducij scri-
bentis, ibid.
- 27 Periculum decoctionis mandatarii acceptantis litter-
ras cambii, cuius damno cedat, an dantis pecu-
niā, an scribentis? & qui senserint, cedere
damno dantis pecuniā.
- 28 Cedere damno scribentis verior sententia.
- 29 Qui senserint, in casu more exigentis cedere quoque
damno scribentis.
- 30 Data mora exigendi, verius esse, cedere damnum
decōctio[n]e periculo exigentis.
- 31 Si dans litteras cambii sciebat mandatarium de-
coctum, aut decoctioni proximum, ejus periculū
reditus decoctio[n].
- 32 Presumitur dolus adversus eum, qui remisit litteras
proxime decocto, ib.
- 33 Quando dicatur quis proximus decoctioni, celebris
questio, & quid de ea diversi senserint, &
num. 31. 32. & 33.
- 34 Quanto tempore ante decoctionem dicatur quis pro-
ximus decoctioni, est arbitriarum judici.
- 35 Quis puer sit proximus infante, aut pubertati,
est iudici arbitriarum, ib.
- 36 Mandatarius acceptans litteras cambii, ob super-
venientem mandantis decoctionem, non potest de-
rectare solutionem earum.
- 37 Mandatarius non potest se excusare solutione lit-
terarum, quas acceptavit, ex eo, quod mandans
ante acceptancem decoxit.
- 38 Contraria sententia, quod mandatarius in hoc ca-
su habeat justam excusationem, ne solvat.
- 39 Mandatum conferat revocatum ex mutatione status,
tam mandantis, quam mandatarii, ib.
- 40 Justa, & probabilis ignorantia acceptantis litteras
de decoctione scribentis, afferit justam excusatio-
nem solutionis litterarum.
- 41 In Apocis Banchariis quid servetur.

DISPUTATIO VI.

Utrum instrumenta mandatorum de solvendo,
quaे vulgo vocamus, Librancas, seu liberan-
tias, quibus, vel debitori, vel depositario,
æario, capserio, & similibus mandatur, ut
solvant alicui certam pecuniae quantitatem,
habeant paratam executionem.

S Ub hoc titulo multiplex involvitur difficultas, que
casuum distinctione explicanda est. In primis autem
est præsupponendum, in istis instrumentis delegationum,
vel liberantiarum (ut dicamus significantius, & pro-
prius) quæcumque sunt, regulariter intervenire tres per-
sonas diversas, videlicet mandans solvi pecuniā, &
mandatarius, cui jubetur, ut solvat, & recepturus pecu-
niā, seu is, cui pecunia solvenda est. Hæc autem
questio examinanda est, tam circa mandatarium, quam
circa mandantem.

Igitur primus casus est, quando instrumenta ista manda-
torum de solvendo, seu liberantiarum, sunt publica, & au-
thentica. Verbi gratia, cum Judex interveniente Actua-
rio, seu Scriba expedit in processu mandatum, quo jubet,
solvi pecuniā alicui creditori ex deposito factō à debito-
ribus ejus, vel jubet debitori debitoris, ut solvat sui credi-
toris creditori, quod interdum facere potest, l. non intel-
ligitur 3. §. multa, ff. de jure fisci, quamvis regulariter ser-
vetur contrarium, l. non adversus 15. C. si cert. pet. l. si in-
causa 2. l. si debitor 3. l. non prius 4. C. quando fiscus, vel pri-
vatus, l. hi, qui 4. C. de convenient. Fisci debitor. lib. 10. Ho-
casu dicendum est, istam liberantiam, seu mandatum habe-
re paratam executionem adversus depositarium, seu debito-
rem ex instrumento publico. Non quidem virtute ipsius man-

Disputatio VI.

ordinaria. Hanc limitationem poteris colligere ex textu
in l. à Divo Pio 15. §. sed utrum, ff. de re judicata, ubi non
proceditur via executiva, nisi contra nomen debitoris con-
fessum. Et eam tradit Rodericus Suar. in l. post rem. ff. de
re jud. in declaratione legis Regni quæst. 2. n. 1. ubi etiam
sublimitat Parlador. d. l. 2. cap. fin. 5. part. §. 3. ex n. 43.
Colerus de processib. execut. 2. part. cap. 3. ex num. 489.

Secundus casus est, quando ista instrumenta liberantia-
rum, seu mandatorum de solvendo sunt publica, & au-
thentica, non tamen expedientur à Judice, sed ab Admi-
nistratoribus Universitatium, juxta usum Cafella, à De-
curionibus, seu Rectoribus Civitatum, juxta usum Regni
Neapolitanici à Syndico, & Electis Universitatium, vel à
Capitulo Canonorum administratore piiorum operum,
vel tutori pupillorum, quibus instrumentis jubeant sol-
vere Oeconomum, Thesaurarium, Ærarium, vel Capse-
rium, aut quovis nomine vocetur, vel aliquem debito-
rem aliquam pecuniam quantitatim alicui certa personæ.
Quo casu similiter dicendum est, si hæc solutio mandata
tum fieri ex pecunia deposita, vel debita sub obligacione
guarentigia, vel ex confessione debitoris, habent hæc
instrumenta paratam executionem adversus eum, cui
mandatur, ut solutionem faciat: si vero ille, cui mandat-
ur, ut solvat, non est adstrictus obligatione guarentigia
ad solutionem pecunie, adversus ipsum mandatum,
seu liberantia non habebit executionem paratam. Ratio
est, quoniam hæc vis executiva dicitur potius ex prævia
obligatione guarentigia depositi, vel alterius contractus,
quam ex ipsis instrumentis mandatorum.

Verum major difficultas est, utrum quando ex ipso in-
strumento mandati de solvendo, vel liberantia authenti-
cis, & publicis constat esse injusta, & destinatam pecu-
niā in sumptus non necessarios, eisque male adminis-
tratum, habeat instrumentum paratam executionem
contra mandantem, itaut judec, apud quem redi-
ditum ratio administrationis, possit ex vi ipsius instrumen-
ti mandati, ex quo notoriè constat de mala administra-
tione compellere executivè administratorem mandantem,
vel mandantes, ad restituendum Universitati, Fisco, vel
minorī, aut pio loco, pecuniam sic liberatam.

Et existimo, distinguendum esse; nam aut ex statuto,
aut consuetudine loci, ubi facienda est executio, tribui-
tur vis executiva instrumento publico, etiam si non ha-
beat clausulam guarentigiam, aut in instrumento, ut
habeat executionem paratam, requiritur clausula guaren-
tigia: Est autem clausula guarentigia, juxta consuetudinem
Hispaniæ, illa adhibita à Notariis in instrumentis
publicis. Et possit hoc instrumentum executioni mandari
à quovis judec, non fecis, ac si esset sententia transacta
in rem judicatam, ut adnotavit Roder. Suar. in l. post
rem, ff. de re judic. in declaratione legis Regni in princip.
§. sequitur vñigia n. 8. & Valdes ad eum locum ad n. 10.
Parladorius lib. 2. rer. quotidiana cap. fin. 1. part. §. 11.
numer. 5. Paz in præx. tom. 1. 4. part. cap. 1. num. 10.
Rodriguez de executione cap. 1. art. 4. num. 17. Hævia
Volano in Curia Philippica 2. part. §. 7. num. 1. Quæ
differt à clausula guarentigia Italica, ut notat Roderic.
Suar. ubi sup. Olano in concordia antinomiarum litt. I,
ex num. 41. Azevedo in l. 1. n. 53. & 54. tit. 21. lib. 4.
recopil. Rodriguez de executione dict. cap. 1. art. 4. n. 15.

Nam hæc continet præceptum iudicis ad contractus, qui
in omnibus instrumentis intervenire solet, quo jubet debito-
ri consentiens debitum coram ipso, ut creditoris solvat.
Quod præceptum iudicis cartularii habet vim sententie
transacta in rem judicatam, nota Rebuff. in Constat. Regni
tom. 1. tract. de litteris obligatoriis in prefationib. n. 13.
Graffis de exceptionib. in preludio ex num. 11. & clariss.,
& melius omnibus Galterius in practic. instrumentaria,
distinguit variis modis clausulas guarentigie in 1. part.
1. partis ex num. 6. & in Regno Neapolitanico dicit, clau-
sulam guarentigiam contineri sub illa in omnibus instru-
mentis inventa, pro quibus omnibus observandis, &c. ibi
num. 14. Tamē ego numquam viderim similem clau-
sulam præcepti in instrumentis factis in hoc Regno Neapo-
litanico, in quibus tamen semper intervenit iudex cartularius,
seu ad contractus. Nisi dicatur sub clausulis cœte-
ratis, que in prædictis instrumentis vulgariter apponuntur,
subintelligi etiam hanc, ut notat Thuscus litt. C,
concl. 302. num. 4. Consonat Azevedus in leg. 1. n. 58.
tit. 21. lib. 4. recopil. Quamvis ego id difficulter mihi
persuadeam ex egregie notatis ab Olano in predicta con-
cordia litter. I. numer. 37. & 38. ubi rejicit sententiam

Didaci.